

KUVEYT TOPLU TAŞIMA SEKTÖRÜ

BİLGİ NOTU

Kuveyt, Basra Körfezi'nin kuzey batısında konumlanmış, nüfus olarak küçük fakat alım gücü yüksek olan bir ülkedir. Ekonominin yarısından fazlası petrol gelirlerine dayanan Kuveyt'te halkın büyük çoğunluğu kamu sektöründe çalışmakta ve devlet yardımı almaktadır. Bir refah devleti olan Kuveyt'te gelir üzerinden herhangi bir vergi alınmamakta, KDV ve stopaj gibi vergi kalemleri de bulunmamaktadır.

4,5 milyon toplam nüfusu olan Kuveyt'te yaklaşık 1,5 milyon Kuveytli, 3 milyon yabancı yaşamaktadır. Yaklaşık 1,8 milyon kayıtlı araç olduğu tahmin edilen Kuveyt'te her 2,5 kişiye bir araç düşmektedir. Esasında söz konusu 1,8 milyon aracın 1,2 milyonu Kuveytlilere, 600 bini ise yabancılara aittir. Dolayısıyla, Kuveytlilerde neredeyse her kişiye bir araç düşerken yabancılarda bu oran her 5 kişiye bir araç şeklindedir. The Resource Urbanisms Report'un 2018 yılında yapmış olduğu çalışmaya göre, Kuveytli nüfusun %99'u şehir içi ulaşımlarında özel araba kullanmaktadır. Kuveytli olmayan nüfus için ise bu oran %44 civarındadır. Bu anlamda, Kuveyt'te toplu taşıma kullananların neredeyse tamamı Kuveyt'te yaşayan yabancılardır denilebilir. Toplu taşıma yabancı nüfusun ağırlıkla yaşadığı semtler dışında yerleşim yerlerinin ara sokaklarına girememekte, büyük ölçüde ana yollar üzerinde yapılmaktadır. Rotalar genellikle uzun olup yabancılardan ağırlıkla yaşadığı uzak semtleri Kuwait City ve Hawalli'ye bağlamaktadır.

Kuveyt'te toplu taşımadan sorumlu kurum Bayındırlık Bakanlığı altında yer alan Public Authority for Roads and Transportation'dır. Sorumlu kurum bulunmasına rağmen sektör büyük ölçüde kuralızsızdır (unregulated). Sektörde faaliyet gösteren 3 şirket bulunmaktadır: Kuwait Public Transport Company, City Group, Kuwait Gulf Link. Söz konusu firmalar Müşavirliğimiz tarafından ziyaret edilmiş olup firmalarla ilgili edinilen bilgiler aşağıda sunulmaktadır:

Kuwait Public Transport Company (KPTC): 1962 yılında Emirlik Kararnamesi ile kurulmuş bir devlet şirkettir. Hisselerinin tamamı Kuwait Investment Authority'e aittir. Firma uzun süre toplu taşıma alanında Kuveyt'te tekel olmuştur. 2000'li yıllarla birlikte sektörde diğer oyuncular ortaya çıkmış ve KPTC'nin pazar payı önemli ölçüde azalmıştır. Firmanın son yıllarda zarar ettiği, ancak devlet firması olması nedeniyle ayakta kalabildiği bilinmektedir.

Firmanın CEO'su Mansour Abdul Mohsen Al-Saed ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında dile getirilen hususlar aşağıdaki gibidir:

- Firma toplu taşıma için kullanılan 400'den fazla otobüse sahiptir. Otobüslerin tamamı Çin menşelidir. 2005-2010 arasında Türk menşeli otobüsler tedarik edilmiş ancak memnun kalınmamıştır. Ülkenin sıcak iklim koşullarına en uygun aracın Çinliler tarafından yapılmaktadır. Çinliler, parça garantisi, finansman ve bakım-onarım konularında da önemli avantajlar sağlamaktadır. Benzer koşulları sağlayabilecek Türk otobüs üreticileri ile görüşmeye hazır olunduğu söylenmiştir.
- Firmanın satın alma süreci Kuveyt Kamu İhale Kurumu'nun kurallarına tabi değildir. Firma, doğrudan alım yapabildiği gibi ihale usulü de alım yapmaktadır. Firmanın harcamaları,

devlet firması olması nedeniyle Kuveyt Sayıştayı denetimine tabidir. İhalelere katılabilmek için KPTC'ye kayıt yaptırılmalı ve mutlaka Kuveytli yerel bir distribütör ile çalışılmalıdır.

- Firma toplu taşıma faaliyetleri dışında öğrenci ve personel taşıyıcılığı da yapmaktadır. Kuveyt'in Jahra haricindeki diğer bütün valiliklerinde yer alan kamu okullarının öğrenci taşıma ihalesini KPTC kazanmıştır. Kuveyt Üniversitesi'nin öğrenci taşıma işleri de KPTC firması tarafından yapılmaktadır. Ayrıca, Al Shaya gibi yüksek sayıda personeli olan firmaların personel taşıyıcılığı da yapmaktadır. Öğrenci taşımacılığı için 1.400 adet, personel taşımacılığı için 200 adet daha küçük ebatlarda otobüs çalıştırmaktadır.
- Firma her sene çeşitli düzeyde otobüs alımı yapabilmektedir. Toplu taşıma filosu ise her 5 yılda bir büyük oranda yenilenmektedir.

City Group Co. KSCP: 2002 yılında kurulan firma, Kuveyt'in önemli tacir ailelerinden Boodai ailesine aittir. Sektöre sonradan giriş yapmasına rağmen Kuveyt'in toplu taşıma pazarında önemli bir oyuncu haline gelmiştir. Firmanın halihazırda 600'e yakın otobüsü aktif olarak çalışmaktadır. Bu otobüslerin 400'ü çift katlı 200'ü tek katlıdır. Otobüslerinin büyük çoğunluğu Çinli Yutong firmasına aittir. Gruba ait bir başka şirket Yutong'un Kuveyt bayiliğini de yapmaktadır.

Firmanın CEO'su Dr. Dheeraj Bhardwaj ile yapılan görüşmede dile getirilen hususlar aşağıda özetlenmiştir:

- Firma önümüzdeki yıllarda emisyonu azaltacak doğalgazla ya da elektrikle çalışan otobüsler satın alacaktır.
- Büyüme konusunda agresif olan firma önümüzdeki dönemde 500-600 arası yeni otobüs satın almayı planlamaktadır.
- Otobüslerin tamamı Çinli Yutong firmasından alınıyor olmasına rağmen özellikle otobüs lastiği, akü ve diğer yedek parçalar konusunda Türk firmalarıyla işbirliğine hazırlardır. Elektrikli otobüs anlamında da Türk firmalarının tekliflerine açıklardır.
- Firma toplu taşıma hizmetlerinin dışında özel sektör firmaları için personel taşıyıcılığı da yapmaktadır. Bunun için kullanılan otobüsler daha küçüktür (12 metre). Bunun haricinde, Jahra valiliğinde bulunan bazı okulların öğrenci taşıma ihalesini City Group kazanmıştır ve bu şekilde öğrenci taşıma faaliyetlerine de başlamıştır.
- Firma, dijitalleşme konusuna büyük önem vermektedir. Firmanın 'GoCity' adında bir mobil uygulaması bulunmaktadır. Adı geçen uygulama sayesinde müşteriler online olarak taksi ya da minivan çağırabilmektedir. Bu anlamda, yerel olarak Über ve Careem'e alternatif olma hedefindedir.
- Firma sadece Kuveyt pazarında faaliyet göstermek yerine önümüzdeki dönemde özellikle Suudi Arabistan pazarına girme niyetindedir.
- Firmanın kendi bakım ve onarım atölyeleri vardır ve doğrudan yedek parça temini yapabilmektedir.
- Dr. Bhardwaj, özellikle Kuveyt toplu taşıma sektörünün kurlsız (unregulated) yapısından şikayetçidir. Bu nedenle, özel kişilerin araba kullanımının halen yüksek olduğunu, toplu taşımada kalitenin artırılamadığını ve Kuveyt'teki trafiğin günden güne arttığını söylemiştir.
- Firma büyük ölçüde KPTC'nin otobüs duraklarını kullanmaktadır. Bu nedenle birçok otobüs durağının uluslararası standartlardan yoksun olduğunu dile getirmişlerdir. Firmanın kendi

kurmuş olduğu 12 adet durakta önümüzdeki dönemde güneş enerjisiyle çalışan klimalı ve yüksek standartlı duraklar inşa edileceği aktarılmıştır.

Kuwait & Gulf Link Transport Co. KPSC (KGL): KGL'nin geçmişi 1950'li yıllarda Esmail Dashti tarafından kurulan Dashti Construction firmasına dayanmaktadır. Firma 1970'li yıllarda Shuwaikh limanında yükleme-boşaltma ihalesini kazanmış ve önemli ölçüde büyümüştür. 1982 yılında ise Kuwait & Gulf Link Transport Company ismini almıştır. KGL esas büyük atılımını ABD'nin Irak'a ikinci operasyonu (2003) döneminde ABD ordusundan aldığı lojistik ihaleler sayesinde yapmıştır. Firmanın toplu taşıma birimi KGL Passenger Transport Services KSCC adlı 2005 yılında kurulmuş bir firma altında örgütlenmiştir. Firmanın Kuveyt dışında BAE'de Sharjah ve Abu Dhabi'de de operasyonları bulunmaktadır. Firmanın üst düzey yöneticileri Abdullah Naser, Bassam Nasrallah ve Amer Ghanim Al-Omairi ziyaret edilmiştir. Ziyaret esnasında dile getirilen hususlar aşağıdaki gibidir:

- Firma 300'den fazla otobüse sahiptir ve Kuveyt'in en işlek 19 hattı üzerinde yolcu taşımaktadır.
- Abdullah Naser, Kuveyt'te toplu taşıma sektörünün kurlsız (unregulated) olmasından şikayetçidir. Dubai'deki RTA benzeri bir kurum olan Public Authority for Roads and Transportation (PART) adlı kurumun zamanında kurulduğunu, ancak kurumun ulaştırma ve toplu taşıma konularındaki birimlerin zayıf kaldığını ve ağırlıkla yol ve altyapı ihalelerine yoğunlaşıldığını bildirmiştir.
- Abdullah Naser'a göre firma hizmet kalitesini yükseltmek istemekte ancak devletten hiçbir şekilde destek görmediğinden dolayı arzu ettiği gelişmeyi gösterememektedir. Kullanıcıların çoğunun Kuveytli olmaması nedeniyle devletin bu sektörün gelişimi için destek vermediği görüşündedir.
- KGL tarafından kullanılan otobüslerin tamamı Çin menşelidir. Büyük kısmı Yutong markadır. Bakım ve onarım için firmanın kendi atölyesi bulunmaktadır.
- Abdullah Naser, Türk otobüs firmaları ile zaman zaman fuarlarda karşılaştıklarını ve firmalarını yakından takip ettiklerini bildirmiştir. Türk firmalarının Euro 5 ve Euro 6 standartlarında çevreci motora sahip otobüsler ürettiğini; ancak, Kuveyt'te halen bu tür otobüsleri destekleyecek yakıtın (Kuveyt'teki yakıtlar Euro 3 motorları desteklemektedir) bile olmadığını belirtmiştir.
- Firma toplu taşıma dışında öğrenci ve personel taşıma işiyle de uğraşmaktadır. Jahra Valiliğine bağlı bazı okulların öğrenci taşıma ihalelerini kazanmıştır. Bu anlamda, okul servislerinde kullanılabilecek daha küçük otobüsler de satın almaktadır.
- Firma umre ve hac için Kuveyt'ten daha önce seferler düzenlemiş ancak pandemiden sonra söz konusu seferlere devam etmemiştir.

ÖZET ve DEĞERLENDİRME

- Toplu taşıma Kuveyt'te ağırlıklı Kuveyt'te yerleşik yabancılar tarafından kullanılmaktadır.
- Sektörde biri devlet firması (KPTC) diğer ikisi özel firma (City Group ve KGL) olmak üzere toplam üç adet firma faaliyet göstermektedir.
- Sektörün düzenleyici kuruluşu Kuveyt Bayındırlık Bakanlığı (Ministry of Public Works) altında faaliyet gösteren Public Authority for Roads and Transportation adlı kurumdur.
- Sektörün bir düzenleyici kurumu olmasına rağmen sektör oyuncuları toplu taşımacılığın kuralsız (unregulated) bir pazar olmasından şikayetçidir.
- Sektörde üç firmanın yaklaşık 1500 ila 2000 toplu taşıma için kullanılan otobüsü ve yaklaşık 2000 civarı öğrenci ve personel taşıyıcı otobüsü bulunmaktadır.
- Otobüslerin büyük çoğunluğu Çin'den tedarik edilmektedir. Özellikle Yutong ve King Long markalı otobüsler kullanılmaktadır.
- Bazı firmalar (City Group) dijitalleşmeye önem vermekte, önümüzdeki dönemde daha çevreci (elektrikli ya da doğalgazlı) otobüsler tedarik edeceklerini söylemektedir.
- İklim nedeniyle (yüksek sıcaklık, toz ve aşırı klima kullanımı) otobüslerin kullanım ömrü daha kısa olabilmektedir.
- Özellikle otobüs lastiği, akü ve diğer yedek parçalar konusunda toplu taşıma hizmeti veren firmalarla görüşülebilir.

KUWAIT PUBLIC TRANSPORTATION COMPANY (KPTC)	
	A: Kuwait Public Transport Company Building Shuhada Street P.O.Box 375 Safat, 13004 Kuwait City Kuwait
	T: +965 2232 8866
	F: +965 2232 8870
	E: info@kptc.com.kw
	W: http://www.kptc.com.kw/
İrtibat Kişisi	Mr. Mansour Abdul Mohsen Al-Saed
Unvanı	CEO
Tel	+965 2232 8888
Faks	+965 2232 8843
E-posta	m.alsaed@kptc.com.kw

OTOBÜS GÖRSELLERİ

CITY GROUP CO KSCP	
 شركة سيتي جروب City Group Co.	A: Sulaibiya Industrial Area, Block No. 2, Building No. 800100 Kuwait PO Box 24611 Safat 13107 Kuwait
	T: +965 1 882 211
	F: +965 2467 7945
	E: info@citygroupco.com
	W: https://citygroupco.com/
İrtibat Kişisi	Dr. Dheeraj Bhardwaj
Unvanı	Group CEO
Tel	+965 1 882 211
Faks	+965 2467 7945
E-posta	dheeraj.bhardwaj@citygroupco.com

OTOBÜS GÖRSELLERİ

CITYBUS
سیتی باص

KGL PASSENGER TRANSPORT SERVICES KSCC	
	A: 80 Shuwaikh Industrial Kuwait PO Box 4883 Safat 13049 Kuwait
	T: +965 2224 5169
	F: +965 2224 6423
	E: info@kglpts.com
	W: https://www.kgl.com/
İrtibat Kişisi	Mr. Abdullah S. Naser
Unvanı	Chairman's Consultant
Tel	+965 1 888 700/146
Faks	+965 2484 5926
E-posta	abdullah.naser@kgl.com

OTOBÜS GÖRSELLERİ

